

DRŽAVNI ZBOR
REPUBLIKE SLOVENIJE
Predsjednik

Broj: 300-01/91-39/1, EPA 876-II
Ljubljana, 20.10.1999

Državni zbor Republike Slovenije je na svojem redovitom 16. sastanku, dana 20.10.1999. *prilikom razmatranja prijedloga zakona o privatizaciji kulturnih spomenika u društvenom vlasništvu (ZLKSDL) – u hitnom postupku*, na osnovi 173.čl. poslovnika Državnog zbora usvojio sljedeće

DOPUNSKE ZAKLJUČKE

1. Državni zbor Republike Slovenije predlaže Vladi Republike Slovenije, da prihvati predloženo za ubrzani denacionalizacijski postupak kulturnih spomenika i o tome do 10. prosinca 1999. preda izvješće Državnome zboru Republike Slovenije.

2. Državni zbor Republike Slovenije predlaže Komisiji za rješavanje pitanja vezanih sa namjerom i uređenjem grobišta u Kočevskom Rogu i drugih takovih grobišta u Sloveniji, koja djeluje u sastavu Vlade Republike Slovenije, da pripremi spisak svih masovnih grobišta kao osnovu, na kojoj podlozi će Vlada pripremiti prijedlog za objavu i kao spomenike državnog značaja.

Janez Podobnik, dr.med.

l.r.

Spisak masovnih grobišta u Sloveniji kao osnova, na kojoj osnovi će Vlada Republike Slovenije pripremiti prijedloge za objavu i kao spomenike državnog značaja.

Državni zbor Republike Slovenije je na svojem redovitom 16. sastanku, dana 20.10.1999. prilikom razmatranja prijedloga zakona o privatizaciji kulturnih spomenika u društvenom vlasništvu (ZLKSDL) – u hitnom postupku, na osnovi 173. člana poslovnika Državnog zbora usvojio sljedeće

DOPUNSKE ZAKLJUČKE

1. Državni zbor Republike Slovenije predlaže Vladi Republike Slovenije, da prihvati predloženo za ubrzani denacionalizacijski postupak kulturnih spomenika i o teme do 10. prosinca 1999. preda izvješće Državnome zboru Republike Slovenije.

2. Državni zbor Republike Slovenije predlaže Komisiji za rješavanje pitanja vezanih sa namjerom i uređenjem grobišta u [Kočevskom Rogu](#) i drugih takovih grobišta u Sloveniji, koja djeluje u sastavu Vlade Republike Slovenije, da pripremi spisak svih masovnih grobišta kao osnovu, na kojoj podlazi će Vlada pripremiti prijedlog za objavu i kao spomenike državnog značaja.

Kriteriji:

Komisija kod izbora značajnih grobišta nije uzimala u obzir kao jedini kriterij samo očekivani broj žrtava, već i očekivana mjesta grobišta. Tako je v [breznu-jami kraj Lajš kod Cerknog](#) samo četrnaest civilnih žrtava, koje su izgubile živote u posebnih okolnostima za vrijeme rata, koji ima zbog toga i povijesni značaj. U grobnici u [Gorenji Trebuši](#), a posebno [Podviška grapa - kanal](#) u središnjem dijelu potoka Pršnjaka, je prema najnovijim skromnim podacima petstotina (500) slovenskih grobova, ali za njih još nema pouzdanih lokacija. U jamama [Jama u Rugovskih klancih](#) i [Dvojnoj jami kod Cink Križa](#) prema Rogu kod Novog mesta ima najviše u jednoj jami do pedeset žrtava, ali u toj okolici leži oko tisuću slovenskih domobrana, dovezenih tamo iz zatvora Novog mjesta. Isto ulogu su imali i Škofovski zavodi u Šentvidu kraj Ljubljane, kao i sabirni logor u Teharju kraj Celja, ali se o tim ljudima znade samo toliko, da su imali ishod za zadnju stanicu u [Brezarjevu jamu](#) ili jedno od jama u Kočevskom Rogu. Na ove žrtve bi se skoro zaboravilo, ali zaslužile bi, da se stave na popis grobišta. Dočim su na drugoj stani jame u Kočevskom Rogu dobro poznata, ali se malo znade o [rudarskim šahtovima](#) otvorenog tipa na brdu kraj Hrastnika, kamo su ih dovozili iz Teharja. Na [Kopišču u Kamniškoj Bistrici](#) ima nekoliko tisuća uglavnom žrtava hrvatske narodnosti, u dvije jama [Pri konfinu](#) iznad Grčarica pa samo oko stotinu, uglavnom ranjenici, koje su 24.lipnja 1945. pokupili u ljubljanskim civilnim bolnicama. U rudarskom jašku [Sveta Barbara](#) u Hudoj jami kod Laškog leži vjerojatno nekoliko tisuća žrtava hrvatske narodnosti, nasuprot tome pa se govori i piše, da je tamo završio Rupnikov bataljon te zato ima posebni značaj važnosti. Prema podacima slovenskih speleologa, koji imaju već obilježenih oko **9.000 raznih jama**, ali već u 90-tih jama pronašli ljudske kosti, ali se još očekuje, da ima **najmanje još jedamput toliko jama**, kao grobišta, koja još nisu dovoljno istražena; znači u Sloveniji bi prema tome bilo oko **180 jama kao grobišta**.

A.) LJUBLJANA SA OKOLICOM

ŠKOFOVI ZAVODI U ŠENTVIDU KRAJ LJUBLJANE

Imali su sličnu funkciju kao kod Teharja. Na poljima [oko objekata](#) bila su masovna grobišta, koja su veći dio iskopali te ih ispraznili, kada su gradili vojna skladišta. Škofovi zavodi su bili ishod prema [Brezarjevoj jami](#) za oko 800 ljudi, za vojnike i civile, a za [Kočevski Rog](#) oko 15.000 vojnika, vraćenih iz Vetrinja.

BREZARJEVO JAMA I KUCJA DOLINA KOD PODUTIKA

U Brezarjevu jamu, duboko 20m, u svibnju 1945., možda da je bilo u subotu 26.svibnja 1945., dovezeno je oko 800 ljudi iz Škofovskih zavoda iz Šentvida, domobranske ranjenike iz vojne bolnice u Ljubljani, zarobljene ranjenike na triju vlakova između Otočami i Jesenicami na kraju rata raznih spolova i nacionalnosti. Posle nekoliko tjedana su zbog onečišćene Glinščice ([potok Dragomeš](#)) tijela pokupili iz jame te ih premjestili u petsto metara udaljeno [Kucjo dolinu](#). Grobovi su sjeveroistočno na kraju doline. Postoji malo spomen obilježje. Jama je ograđena sa ogradom te je označena sa napisom na metalnom križu.

VOJNO GROBLJE NA [ORLOVOM VRHU](#) NA LJUBLJANSKOM GRADU

Tu su pokopavali pale slovenske domobrane od 9.12.1943 do 30.4.1945., one, kojih nisu mogle iz raznih okolnosti pokopati u njihovom domaćem groblju. U prvom popisu prema [Knjizi I](#), koja se nalazi u Arhivu Ljubljanske nadškofije sa originalnim pečatom slovenske domobranske vojske, ima 140 imena. Zna se, da to nije sve, dodatno se je otkrilo još 4 sigurno pokopanih na tom mjestu. Groblje je bilo nakon 9.5.1945. uništeno, djelomično prekopavano, odstranjeno je nekoliko tijela, ali svoj posao su loše napravili. Križ, koji je bio više puta tamo postavljen, već je bio samo nekoliko dana kasnije uništen ili je nestao.

SPORTSKA STRELJANA NA [DOLENJSKI CESTI](#) U LJUBLJANI

Tamo su iza 9.5.1945.g. poubijali i zatrpali u već iskopne jame tri do četiri grupe osuđenih na smrt te još nekoje ljudi, ukupno do 100 ljudi. Godine 1945. i još kasnije su poubijane vozili na nepoznate lokacije. Dosta kasnije 1985.g. su pod izgovorom, da se preuređuje teren streljane, ovo gradilište je bilo stavljeno pod stražu tjedan dana i još su zabranili pristup. Vojna mehanizacija je čitavi tjedan prekopavala teren, koji je još i sada raskopan, nagomilanom zemljom i između jama i jarkova. Teren je ograđen, osim sagrađenih objekata sve drugo je ostalo nepromijenjeno te ne služi ničemu.

B.) GORENJSKA

KOPIŠČA U KAMNIŠKOJ BISTRICI

Tamo su svako jutro između 13. i 17. svibnja iz baraka pored željezničke stanice, kuda su dovozili nove izbjeglice, skroz Kamnik tjerali ih pješice pod stražom, kolone Hrvata sa ženama, starcima i djecom. U dolini [Kamniške bistrice](#) je sada pronađeno 7 masovnih grobišta, od tih su četiri velika na [Kopiščima](#), u kojima bi moglo biti više tisuća žrtava. Dok je na tom području registrirano na području kamniške općine još 9 grobišta ([Smovc pri Žejah](#), [Kuharjev boršt pri Mostah](#), [Sveščeva jelša pri Mostah](#), četiri u Podgorju, na Cuzakovoj livadi kod Bakovnika, u Jevniku kod sela Sidol), koja mjesta su sva označena križevima.

C.) NOTRANJSKA

KRIMSKA JAMA

Jama u šumi između Pikovnika te Strmca, dubina 50m. Godine 1942. u doba, kada je imao tu u blizini logor Krimski odred, u nju su pobacali do sto ljudi, među njima je bilo i 12 spašenih iz transporta u internaciju za vrijeme napada na vlak kod Verda 28.lipnja 1942. uz jamu stoji križ i oltar.

MAČKOVEC KRAJ ROBA

Pored nekadašnjeg partizanskog logora na Mačkovcu su zadnji tjedan listopada 1943. postrijeljali i zakopali do 50 seoskih čuvara, zarobljenih kod Bloka, Begunjah kod Cerknice i na Turjaku te kod njemačke ofenzive dovezeni iz Ribnice. Na kraju stoji križ i oltar.

Č.) DOLENJSKA

KOČEVSKI ROG (planiski masiv)

U Kočevskome Rogu ima pet grobišta odnosno jama, koje bi bilo potrebno ograditi. Preko Šentvida kod Ljubljane i Kočevja na južno stran Roga dovezli su do 15.000 vojnika. Ovi su bili vraćeni iz Vetrinja za vrijeme od 19. do 31. svibnja 1945. i dovezeni na Rog između 28. svibnja i 10. lipnja 1945. Nacionalni sastav izgledao bi ovako: 4.000 slovenskih domobrana, 3.000 vojnika Srbijanskog prostovoljnog korpusa (Nedičevska vojska) te 6.000 hrvatskih vojnika (ustaše i Domobrani), pa i nešto druge nacionalnosti. Žrtve bi neka bile u četiri jame, u **Jami pod Krenom** i **Jamo pri Križu**, **Jama pod Macesnovo gorico** te u **četvrtoj** još neotvorenoj jami negdje između ovih nabrojanih na području **Rajhenoske doline** ispod ceste Želnje-Podturn (**Ušiva jama**). Na sjeverni dio Roga dovozili su zarobljenike iz zatvora u Novom mestu te još druge. Ocenjuje se na oko 1.000 žrtava. Jedan manji dio žrtava ima u **Jami u Rugovskim klancima** i u **Dvojnem breznu** (jami) kod **Cink Križa**. Udaljenosti se računaju od Željna. Svih pet jama je ograđeno sa drvenim ogradama i sa kaži puteva.

1-2. JAMA POD KRENOM i JAMA KOD KRIŽA (6,0 km, telefonski stup 112)

Jama je duboka oko 30m, prije ulaz širok 5 do 8 metara ali poslije višekratnom miniranja duboka samo 27 metara. Sumnja se, da tu leže uglavnom vojnici hrvatske i srbijanske nacionalnosti. Ocenjuje se na 5.000 žrtava. U ovu grupu pripada i **JAMA PRI KRIŽU**, odmah iza Roškog (Rog) križa ispod ceste. Jame su slične. Prema ocjeni speleologa, koji su se spustili samo do dubine 17 metara, ima u njoj oko 45 kubika uležanog nabacanog smeća. Ovdje su bacali mrtve i iznemogle ljudi.

3. JAMA KOD MACESNOVE GORICE (9,7 km, telefonski stup 219)

Prema ocjeni i očekivanju u ovu jamu je bačeno najviše žrtava, do 8.000, najvećim dijelom slovenskih domobrana. Dubina jame je najmanje 30 metara.

4. JAMA U RUGARSKIH KLANCIH (18,0 km)

Duboka do 20 metara, zatrpana do dubine 5 metara, grobište od 30 ljudi.

5. DVOJNO BREZNO KOD CINK KRIŽA (19,7 km)

Odvojene jame, dubine 20 metara. Prema svjedočenju ovdje bi mogla biti više desetina žrtava.

MOZELJ - jama

Lokacija nije sigurna poznata, iskopavanja nisu dala rezultate. U pitanju je više grupa grobišta, u kojima leže ustrijeljeni 11. i 12. listopada 1943. Prema popisu prof.dr.Toneta Ferenca u pitanju je 110 ljudi, osuđenih na Kočevskom procesu i još druge žrtve. Većina njih, to je oko 85, su bili vojnici kraljeve vojske-četnici, zarobljeni 10.9.1943. u Grčaricah.

HROVAČA KOD RIBNICI - jama

Tamo su u jesen 1944. u dva jednog pored drugog 30 metara dugog grobišta prekopali zatrpane seoske straže, zarobljene kod Turjaka, vojnici kraljeve vojske-četnici, zarobljene u Grčarici i civili, svega ukupno 20 ljudi. Strijeljani su bili u drugoj polovici listopada 1943. u **Jelendolu** uz cestu Rakitnica-Grčarice tamo su i pokopani.

JAME KOD KONFIGA

Jame leže **Pri konfinu**, 3 km od Grčarice na lijevoj strani ceste Grčarice-Glažuta. Duboke su 60 m, u njih leži oko 100 ranjenika domobrana, pokupljenih 23. i 24. lipnja 1945. iz civilnih bolnica u Ljubljani.

KRAKOVSKI ŠUMA – krakovski gozd

Na udaljenosti od pola do jednog kilometra od Kostanjevice prema Brežicama na lijevo od magistralne ceste Novo mesto-Brežice. Zarobljene hrvatske vojnike i civile su za vrijeme bježanja na završetku rata 10. svibnja 1945. na tom području sakupili na **ljevom obali Krke** na riječnome poluotoku nasuprot naselju te ih tu držali pod stražom nekoliko dana. Oko 15. svibnja 1945. počeli su ih odvoziti za jedan kilometar udaljenu **Krakovsku šumu** te su riječni poluotok ispraznili samo u nekoliko dana. Prema ocjeni strijeljano je bilo između 3.000 do 4.000 ljudi.

MOSTEC

Nekoliko km od Brežič, istočno od naselja Mostec, na području prema tenkovskim kanalima, koji su bili iskopani **pravokutno od Save proti Dobovi, širok 10 m i dubok 2 m**. Taj je kraj od puta, koji vodi od ceste u Mostec do nekadašnjeg skele preko Save, udaljeno približno 800 m nizvodno. Ovamo su ih vozili od svugdje, napunili su **samo 300 m dužine kanala od ceste Brežice-Dobova pa do rijeke**. Prema ocjeni ovdje bi moglo biti žrtava 3.000 do 4.000, uglavnom hrvatske narodnosti, bilo je i civila, nešto slovenskih domobrana iz Teharja, moguće čak i iz Šentvida kod Ljubljane, uglavnom krajem srpnja i kolovoza 1945. za vrijeme amnestije, tamo su ih vozili sa teretnim vlakom do Brežič i dalje sa kamionima ili ih vozili čitavi put samo sa kamionima, iz kojih su ih istovarivali uza cestu kod Jarkova.

D. ŠTAJERSKA

TEZENSKI GOZD (šuma)

Nekadašnji protitankovski kanal **počinje kod Bohove kod magistralnog puta Celje-Maribor, poslije dva km siječe trasu nove mariborske obvoznice – autoceste, produži se sjeverno kod novog groblja na Dobravi i završava u naselju Dogoše između kanala HE Zlatoličje i Drave**. Dužina bi mu mogla biti **pet km**, od toga dva km kroz Tezenski gozd. Pošto se je kod iskopavanja tog **tri i pol metara dubokog kanala u dužini 70 metara našlo 1.179 kostura** najviše muškog spola, te ako su barem dva km toga kanala na jednak način slično napunjena tijelima, **sumlja se, da leži u njemu oko 35.000 vojnika hrvatske vojske (ustaše i domobrani) i nekoliko tisuća Mihajlovičevih četnika, dakle dobra polovica svih vojnika, koji su se predali na Blaiburškom polju**. Nekoliko **masovnih grobišta** ima i na drugim lokacija u blizini, **posebno na Pohorju**.

SPOMENI PARK TEHARJE KOD CELJA

Na području nekadašnjeg teharskog logora je pokopano nekoliko stotina ljudi (oko sto oficira, ostali, umrli zbog ozljeda, bolesni ili gladni). Na širem području (**Mlinarjev Janez, Bežigrad itd**) pa ima mnogo više žrtava. Na javni raspis bio je izabran projekt, prema kojem se gradi spomen park, dok već tamo centralni objekt stoji. Stav komisije je, da je potrebno završiti barem još drugo fazu: označiti temelje južne vrste triju nekadašnjih velikih baraka, otvoriti područje tvrdih industrijskih otpadaka, koliko je to zbog sigurnosti moguće, izgraditi puteve, zasaditi drveće šikare, te pokriti kanal, koji teče iz jezera (**umjetnog!!!**) gornje pregrade. Veći značaj bi imalo područje, ako bi se sanirala grobišta na užem području grada Celja, dok bi se kosturi pohranili na Taharju. Smatramo, da bi u 10 m širokoj te 5 dubokoj i 40 metara dugoj jami (koju bi prema potrebu mogli produžiti) mogli pokopati sve, što bi se otkrilo. Najprikladnije bi bilo područje, gdje je sada odlagalište tvrdih piritnih otpadaka između dvije pregrade, gdje su već grobovi u dubini 10 metara.

TRASA NEKADAŠNJEG PROTITANKOVSKOG KANALA SEVEROISTOČNO OD CELJA OD OSTROŽNEGA DO ŠTOR I DRUGA CELJSKA GROBIŠTA

U pitanju je gusta urbana sredina južno od autoceste Ljubljana-Maribor. Tu još ima livada i polja, pogotovu još netaknuto područje Golovca, gdje je **kanal otvoren i ograđen**. Poznato je, da su već kod gradnje objekata, ako su naišli na kosti, gradilište zatvorili, u nekoliko dana sanirali te gradili dalje. Komisija smatra, da bi ovo područje bilo potrebno sanirati do kraja tako, da se iskopaju sve

kosti te ih pokopati na Teharju. [Očekujemo, da bi moglo biti izkopano do 20.000 tijela iz 36 masovnih grobišta, koliko ih je evidentirano na području Celja.](#) Tako bi bio uglavnom problem celjskih masovnih grobišta riješen.

KOŠNICA KRAJ CELJA

U njoj je na južnome rubu doline na lijevi strani ceste oko km od regionalne ceste Celje-Zidani most grobište, obilježeno sa križem, gdje bi mogao biti jedan dio celjskih građana pa i drugih, poubijani posle 10.svibnja 1945. Ocjenjuje se, da ih ima ovdje oko pet stotina. Bilo bi dobro sanirati i tu dolinu te ostatke tijela premjestiti i pokopati na Teharju.

BRDO KOD HRASTNISKA

Tu su u jame [napuštenih otvorenih rudnika](#) svibnja 1945. dovozili izbjeglice, koje su zarobili kod Laškog, uglavnom vojnike hrvatske i četničke vojske, prema procjeni nekoliko tisuća. Za dva tjedna posle toga, poslije 3.ili 4.lipnja, ovamo su dovozili slovenske domobrane i civile iz logora na Teharju. Dopremili su ih sa kamionima do podnožja brda, onda su ih vodili na plato na [Tibergu](#) između [Blati](#) i [Brnico](#) iz triju pravca: iz doline Brnice, iz doline Boben i iz Dola pored rudarskog šahta na Blate. Na [brdu \(šahtovi\) iznad Hrastnika](#) i njegove okolice leži oko 4.000 slovenskih domobrana, ima i oko 100 žena. Jame-šahtove su zatrpali, jer je voda probijala u šahte rudnika u Hrastniku.

RUDNIK BARBARA U HUDOJ JAMI (Spodnja Račica kod Laškog)

Prema svjedočenju u šaht Svete Barbare su bacali ljude, zarobljene u Laškom, među ostalih je bio zarobljen čitavi vlak izbjeglica iz Zagreba. Gonili su ih pješice (4 km) po dolini reke Rečice i kroz ulaz rudnika sve do okomitog šahta. Govori se i piše, da su u taj šaht pobacali i domobrane Rupnikovog bataljona, što je mala mogućnost. Ispred ulaza je postavljena kapela (1997. ali je bila ubrzo devastirana).

ŽANČANI KRAJ SLOVENJ GRADECA

Lokacija je 2 km od Slovenj Gradeca po lijevom bregu potoka Suhodolnica, onda zapadno preko potoka [Ježevac](#). Iza nekoliko stotina metara je postavljeno obilježje te pored njega od ceste do [kmeta Proučiča](#) po dubokom kanalu šumski kolovoz. U taj kanal su vodili poslije 15.svibnja 1945 vojnike hrvatske vojske, vraćene sa Bleiburškoga polja. Tu je poubijanih nekoliko tisuća. Poslije jednog do dva tjedna su zatvorili još do sto domaćih ljudi koji su također nestali, moguće je da su u tom kanalu. Onda su od 28.do 31.svibnja 1945. u kasarni u Slovenj Gradcu između 3.000 domobrana, vraćenih iz Vetrinja, izlučili domobranske oficire te ih odveli do tog kanala. Iz pouzdane ocjene bilo ih je više stotina. Očekuje se, da je masovno grobište veliko na dužini 300 do 500 metara.

GORICA IZNAD ŠOŠTANJA

Ovdje su poubijali na kraju rata zarobljene njemačke i hrvatske vojnike te još Vlasove vojnike (Ukrajince), koji su se kretali ovamo iz pravca Celja. Zarobili su ih nedaleko u kanjonu Penk, na izlasku iz kanjona reke Pake između Šmartnog ob Paki i Šoštanjem. Ocjena je, da ih je bilo preko tisuću. Dva tjedna kasnije pokupili još su 45 domaćina iz Šoštanja, držali ih nekoliko dana zatvorene u centru gradića, da bi onda nestali. Kasnije se je doznalo, da su bili strijeljani i pokopani na vrhu Gorice kraj Šoštanja. Grobište se lako prepoznaje na livadi po grabi 5x5m. Pored puta postavljen mali spomenik.

GORNJI DOLIČ

Uz cestu Velenje-Slovenj Gradec na lijevoj strani prije odcepljenja ceste prema Vitanju je masovna grobnica **hrvatskih bjegunaca, uglavnom civili, koji su umrli 12.i 13.svibnja 1945. prilikom**

upada 17. istočno bosanske divizije na kolonu Hrvata, koja se je kroz kanjon Huda Luknja kod Velenja prebijala prema Slovenj Gradcu. Pokopanih bi moglo biti do 8.000 ljudi.

E.) PRIMORSKA

Područje Primorja ima posebne karakteristike, grobišta su obično jame-spilje, najpoznatija na području **Trnovskoga gozda** (šume) te **Črnoska planina**, ali niti u jednoj nema više od pet stotina žrtava. Od grobišta u iskopanim jamama je najvažnija u **Podgrivski grapi** (kanalu) u Gorenji Trbuši.

a/ BREZNA U TRNOVSKEM GOZDU

ZAGOMILA PRI GRGARJU

Kilometar od Grgarja na lijevoj strani ceste Grgar-Banjšica. Jama je duboka 45 m, u nju su bačeni uglavnom primorski slovenski domobrani, zarobljeni u dolini Soče te dovezenih iz zatvora u Gorici do ovih jama 6. i 7. svibnja 1945., slovenski civili, možda i vojnici i civili talijanske narodnosti. Jama je ograđena i obilježena sa križem i kaži putom uz cestu.

ZALESNIKA PRI TRNOVEM

Kilometar i pola od ceste Trnovo-Lokve na desnoj strani. Jama duboka 130 m. U nju su dovozili ljudi, vojnike i civile slovenske i talijanske narodnosti svibnja i lipnja 1945. iz zatvora u Gorici, u broju nekoliko stotina. Jama je ograđena sa drvenom ogradom, postavljen križ.

CVETREŽ KOD TRNOVA

Na desnoj strani ceste, koja se odvoji posle dvije stotine metara od Zalesnike od ceste Trnovo-Lokve lijevo. Posle tri km odcjep asfaltirane ceste za Cvetrež. Na toj raskrsnici na lijevi strani, 200 m prije naselja Zavrh, 90 m duboka jama, ograđena ogradom, obilježeno križem i mjestom za svijeće. Žrtve kao u Zalesniku, a po broju nekoliko stotina.

JAMA ZA MEDVEDOVŠEM NA PREDMEJI

Iza hotela po cesti uzbrdo manje od km prema gorskomu grebenu. Jama duboka 60 m. U nju su pobacani za vrijeme rata, uglavnom usušeni partizani, nekoliko desetina. Mjesto nije označeno i nije niti ograđeno.

JAMA ZA ROBOM NA PREDMEJI

Od hotela prema Otlici iza 2 km na lijevoj strani kameno obilježje oblika stupova, iza njega lijevo u brdo. Manje od km u početku šume, jama 50 m. Jama je istražena, u njoj su njemački vojnici i drugi, moguće pred kraj rata, nekoliko desetina. Nije označeno i nije ograđeno.

JAMA KOD OBREZNICE NA OTLICI

Od Obreznice prema Podkaljicam. Nema podatka koliko je jama istražena. Svjedoci su žitelji Obreznice. Tu su odmah iza završetka rata vozili ljude na kamionima, moguće da su iz Gorice, ih vezali za ruke, te ih strijeljali i bacali u jamu.

b/ JAME NA ČRNOVRSKI PLANOTI

ANDREJČKOVO BREZNO

Od svih nabrojanih jama ova je najviše istražena. Uz staru cestu između Črnog Vrha i Idrijskem Logu u Koševniku. Na desnoj strani uz cestu u jami dubokoj 63 m. Prema nekim pričama ovdje su krajem svibnja, ali prema drugim podacima 11. ili 12. lipnja 1945. u noći dovozili kamionima ljude,

ih pobili i bacili u tu jamu. Žrtava oko dvije stotine ili čak više, vjeruje se, da su ih ovamo dovozili iz Ajdovščine. Ograđeno i obilježeno križem, koji visi iznad jame.

AJHARJEVO BREZNO

Na rubu Idrijskog Loga od kmeta Tominca nizbrdo 2 km po cesti, koja vodi u Idrijsko Belo. Odavde kolovozni put u desno 100 m do jame, oko koje je nisko drveće i grmovi, jama duboka 14m. Zadnje dane svibnja 1945. prije pola noći dva puta dovezli ljudi iz Gorice ili Ajdovščine, bilo je i žena, bacili ih u jamu. Istraženo i evidentirano, obilježeno križem.

c/ DRUGA GROBIŠTA NA PRIMORSKEM

LAJŠE KOD CERKNOG

Na ovom području su 3.veljače 1944. postrjeljali i bacili u jedno od jama 14 civila iz Cerknega, među njima i dva župnika. Strijeljali su se taoci kao osveta za njemački napad na Crkno 27.siječnja 1944., kada je izgubilo živote 47 polaznika partijske škole. Na mjestu spomen kapela. Tijela poubijanih još nisu pronašli.

PODGRIVSKA GRAPA (kanal) U GORENJOJ TREBUŠI

Pokrajinska jedinica za Sjeverno Primorsku imala je sjedište kod Osredkarja u Šebreljah, kasnije je to bila OZNA za područje 9.korpusa, koji je zauzimao područje Gornje Trebuše. Na domu **Na gradu** je bilo i tamo je djelovao centralni sud. Osuđene su odvodili na tri kraja: po uskome pasu od sjedišta odmah na **desnoj strani Trebušnice** u brijegu **na melišču**, gdje su preko mrtvih nasipali materijal, dok je najviše **u Podvinskoj grapi** u gornjem toku potoka Pršnjak. Odvodili bi ih u manjim grupama iz zatvora, kojeg su imali u kući zapadno od spomenute grape (jame) u kraju, koji se zove **Bogatinovše**. U ovoj grapi je procjena 500 grobova, samo slovenskih žrtava i to za vrijeme rata. Vodni tok potoka ovdje nije strm, u nekoliko stotina dugoj dolini, gdje se potok seli sa jedne na drugo stranu, su zarasle pješčani vodeni nanosi – **i tu su kopali grobove**. Blizu, na doljem toku potoka i između Trebušnice je na **Žefovi meji kopišče-ogenjca**, gdje je pokopano 31 ljudi, slovenski domobrani i civili iz domobranske postaje Črni Vrh nad Idrijo. Tamo su ih dovozili i postrjeljali 5.rujna 1943. Postojanka u Črnom Vrhu je bila uništena 1.rujna, tada su zarobili oko 50 ljudi.

Dodatak:

Kako je spomenuto u uvodnom dijelu, jama ili grobišta bi moglo biti oko 90. geolog dr.Andrej Mihevc, Grič 10, 1370 Logatec, zaposlen u Postojni na institutu za istraživanje krasa, ima spisak za 81 jamo-brezno. Ovdje je priložen popis 41-dnu jamu-grobišta, što nam ga je poslao, ispisano iz katastra jama **Jamarske zveze Slovenije (JZS)**. Želja nam je, da se posavjetujemo sa njim: o lokacijama, broju mogućih žrtava, njihova narodnost, vojnika ili civila itd.

DRŽAVNI ZBOR
REPUBLIKE SLOVENIJE
Predsednik

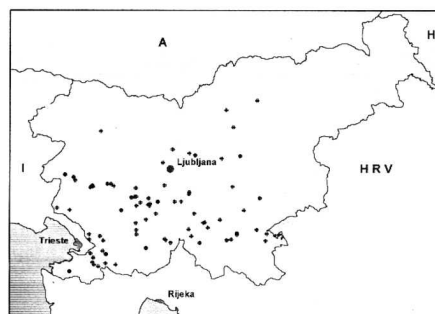
Slovenski: 300419/9-3115, EPA 876-II
Ljubljana, 20.10.1999

VLADA
REPUBLIKE SLOVENIJE
LJUBLJANA
Predsednik

Državni zbor Republike Slovenije je na 16. seji, dne 20.10.1999 ob obravnavi
- predloga zakona o izstrinjanju kulturnih spomenikov v družbeni lastnici
(ZK352) - hit postopek
sprejel dodatna sklopa, ki ji prilagam.

PRILOGA:
- dodatna sklopa
V VEDNOST:
- Uradu Predsednika Republike

VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE
Priloga
Dnevi: 22-11-1999
Številka: 304-09/99-21
Prejeto: 19.10.99, 13.11.1999, 14.11.1999

Pokožaj 86 jam v katerih so bile opažene kosti. Podatki: Kataster jam Jamarske zveze Slovenije

Andrej Mihevc

Pomembnejše jame - grobišča

	Kat. št.-JZS	Izbor pomembnejših jam v katerih so bile najdene kosti
1	28	Logarček
2	137	Kozlovka
3	192	Šemonovo brezno
4	293	Krimska jama
5	332	Klobučarjevo brezno
6	415	Veliko Brezarjevo brezno - <i>PODUTIK</i>
7	589	Andrejčkov brezen v Koševniku
8	614	Mihcovo brezno
9	699	Cukalovo brezno
10	788	Globoka jama na Veliki gori
11	955	Kačna jama
12	1005	Socerbska jama za vrhom
13	1013	Brezen v Martinovih hrastnikah
14	1095	Jama na Prevali 2
15	1147	Jama pod Kotarjevo ogrado
16	1278	Za robom
17	1399	Špimica
18	1447	Brezen 3 pri Cvetrežu
19	1653	Žiglovica
20	1836	Brezno v Jelenovem žlebu
21	1847	Brezno 1 pri Muhovi ogradi
22	2212	Preserska jama
23	2418	Mijavčevo brezno
24	2761	Brezno na Pleškem hribu
25	3201	Brezno na Jatah
26	3356	Jama pod klancem
27	3386	Zalesnika
28	4104	Jama ob cesti Kopriva-Štanjel
29	4264	Kaserova jama
30	4411	Vrženca
31	5668	Dvojno brezno
32	6157	Jama pod Macesnovo gorico
33	6158	Jama pod Krenom
34	6161	Jama v Rugarskih klancih
35	6203	Kaverna v Koritah
36	6249	Brezno pri Konfinu 1
37	6456	Zalazarca
38	6484	Mihovska jama
39	6646	Mijavčev bezen
40	6834	Brezno v Balantovih dolinah
41		Brezno v Debliških livadah - Kren

Vir podatkov: Kataster jam JZS
 dr. Andrej Mihevc
 Postojna, 16. 11. 1999

